

2021-06-21
Dnr 2021:995
1 (7)

Vetlanda kommun
kommun@vetlanda.se
Njudungsgymnasiet 2
daniel.bjorketun@vetlanda.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Njudungsgymnasiet 2 med Vetlanda kommun som huvudman. Totalt ingår cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter i granskningen. Njudungsgymnasiet 2 är en av dessa. Njudungsgymnasiet har totalt 1050 elever varav 252 elever på skolenhet 2 på följande yrkesprogram: bygg- och anläggningsprogrammet, fordons- och transportprogrammet, hantverksprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet. Alla yrkesprogram förutom hantverksprogrammet är lärlingsutbildning. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk 19 maj 2021 av utredarna Christina Björkenvall Starrost och Therese Jakobsson. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-06-21
Dnr 2021:995
2 (7)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Njudungsgymnasiet 2 i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Elever får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att eleverna får information och vägledning inför val av behörighetsgivande kurser utifrån en inarbetad läsårsstruktur. Av genomförda intervjuer och inkommen dokumentation framgår att studie- och yrkesvägledaren bedriver ett aktivt arbete med att både muntligt och skriftligt informera och vägleda om grundläggande behörighet i år 1, dels klassvis tillsammans med rektorn när eleverna börjar på gymnasiet och dels inför elevernas individuella val som sker i år 1. Vårdnadshavarna blir informerade muntligt om yrkesexamen och grundläggande behörighet under två föräldramöten, både i år 1 och år 2, samt genom skriftlig information.

2021-06-21
Dnr 2021:995
3 (7)

Granskningen visar vidare att eleverna ges goda möjligheter till individuell vägledning. Studie- och yrkesvägledaren har tillsammans med lärarna och mentorerna etablerat sociala ytor nära eleverna för att göra informationen och vägledningen mer tillgänglig inför studie- och yrkesval. Vidare anordnas mässor i mindre sammanhang på skolan med möjlighet för eleverna att få enskild tid med lärare som undervisar i de olika kurser som erbjuds. Utöver presentation av olika yrkesutgångar kopplade till de olika programmen, informerar studie- och yrkesvägledaren om vilka utbildningar som finns på yrkeshögskolan och högskolan. Enligt mentorerna har de ett bra samarbete med skolans studie- och yrkesvägledare vilket möjliggör en god anpassning av information till de olika programmen.

Utbildningen är organiserad så att alla elever ges möjlighet att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att utbildningen är organiserad så att alla elever har möjlighet att läsa de behörighetsgivande kurserna. Kurserna kan av de flesta eleverna väljas som individuellt val och utökat program. För elever som läser yrkesprogram i kombination med idrott som nationellt godkänd idrottsutbildning finns endast möjligheter att välja att läsa grundläggande behörighet som utökat program, eftersom kurser i idrottsspecialisering upptar elevernas individuella val. Av dokumentation och intervjuer framgår att befintlig organisation för idrottseleverna gör att idrottskurserna till stor del krockar i schemat med behörighetsgivande kurser i svenska. För att eleverna ändå ska få sin garanterade undervisningstid erbjuder skolan undervisning vid annat tillfälle med ordinarie lärare.

Det sker inga krockar mellan de behörighetsgivande kurserna och elevernas arbetsplatsförlagda lärande (APL). Hantverksprogrammet samläser kurserna med andra skolförlagda yrkesprogram medan de tre lärlingsutbildningarna – bygg- och anläggningsprogrammet, fordon- och transportprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet – är organiserade så att eleverna är i skolan två veckor och på APL två veckor. Under skolveckorna samläser eleverna de behörighetsgivande kurserna på fasta positioner i schemat som ett naturligt inslag i skoldagen. Skolan har valt att lägga engelska 6 i både år 2 och 3 för att öka elevers möjlighet till att läsa behörighetsgivande kurser i kombination med APL. Svenska 2 läser eleverna i år 2 och svenska 3 i år 3.

Rektorn följer upp elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att rektorn med personal följer upp vilka elever som väljer att läsa grundläggande behörighet och utifrån det görs analyser för att förstå bakomliggande orsaker till elevers val av kurser. Som en del i uppföljningen får elever svara på frågor om hur de upplevt sina val. Skolan har gjort en analys över en tioårsperiod som visar att söktryck till de olika programmen och meritvärden samvarierar med andel elever som väljer att läsa grundläggande behörighet. Analysen visar att det är färre elever på fordon- och transportprogrammet och VVS- och fastighetprogrammet som väljer att läsa behörighetsgivande kurser i jämförelse med skolenhetens andra yrkesprogram.

2021-06-21
Dnr 2021:995
4 (7)

Studie- och yrkesvägledaren, som också är delaktig i uppföljningsarbetet, för även statistik över inbokade och spontana informations- och vägledningsmöten för att kunna jämföra från år till år och identifiera eventuella utvecklingsområden. Allt sammanfattas i en verksamhetsberättelse.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Marlene Giertz

Beslutsfattare

Signerat av: Marlene Giertz

X Christina Björkenvall Starrost

Föredragande

Signerat av: Christina Björkenvall Starrost

I handläggningen av ärendet har även utredare Therese Jakobsson deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)

4 kap. 5 §

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan**2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv**

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.